

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. I. De causa concludendi, seu petendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

ARTICULUS. II.

Quenam Libellus debeat continere?

480. **T**Ria potissimum sunt, quæ Libellus conventionis continere debet, nimirum causam petendi, narrationem facti, ac petitionem; Libellus enim est instar Syllogismi practici, ubi causa debendi, seu medium, & ratio concludendi est quasi causa majoris propositionis; narratio facti, loco minoris; petitio autem loco conclusionis. Sic si læsus ultra dimidium in contractu venditionis, agere velit contra emptorem, vel ad rescissionem, & restitutionem rei, vel ad supplementum pretii, Libellus, ne ineptus sit, debet posse reduci ad talem Syllogismum: Emptor in tali casu debet vel rescindere contractum, & rem emptam restituere; vel supplere pretium; hic Emptor in contractu emptionis circa talem rem (domum v. g.) me læsit ultra dimidium justii pretii: ergo debet vel rescindere contractum, & domum mihi restituere; vel supplere justum pretium; sic enim aptè concludet, si ritè probet præmissas; & de his potissimum agitur articulo præsentis; ubi tamen hoc non esse opus, propositionem majorem poni primo loco, præsertim, ubi per se constat; & posse libellum inchoari à narratione facti, prout magis expediens videbitur; cum plerumque in minori, seu facti propositione litigetur; his præmissis:

§. I.

De causa concludendi, seu petendi.

481. **A**Nte resolutionem supponendum, in quavis Actione duplicem causam considerari posse, nimirum *proximam*, & *remotam*; & quoniam actio alia est *personalis*; alia, *realis*: causa proxima in primâ est *jus in Actore*; erga Reum, debitum, seu obligatio in Reo; remota est titulus, ex quo Actori jus, Reo debitum proveniat; v. g. contractus, quasi contractus, vel pactum saltem vestitum: in reali autem causa proxima est *jus in re*, seu *reale*; remota verò *titulus*, ex quo illud jus in

re, seu reale natum est. Quæstio igitur est, an, & quæ in libello conventionis ab Actore exprimenda sit? *Causam debendi* exprimendam esse, constat ex *c. dilecti filii 3. h. 2.* nam, cum Prior, & Conventus S. Mariæ ad carceres impetrassent à Sede Apostolica rescriptum super debito pecuniario contra fratres Ecclesiæ de Hispida; isti comparentes coram Judicibus delegatis, excipiendo dixissent, quod respondere non teneantur, eò, quod *in libello expressum non sit, ex qua causa pecunia illa deberetur*: Judices autem delegati hanc exceptionem non admisissent: dicti fratres ad Pontificem appellarunt: causâ igitur cognitâ respondit Pontifex: *mandamus, quatenus, si ita est, revocato in irritum, seu in statum pristinum, quidquid post appellationem hujusmodi fuit innovatum*. Ex quo textu Doctores communiter deducunt, Reum non teneri respondere Libello in actione personali, si non exprimatur causa debiti, seu ex qua debeatur.

482. Quæstio autem est, quæ causa in libello conventionis de necessitate exprimenda sit? Resp. in actione personali requiri, ut exprimatur causa *remota*; in reali, sufficere causam *proximam*. Ratio discriminis in eo consistit; quia in actionibus in personam, nisi Actor utramque causam expresserit, Reus utrum cedere, an contendere debeat, agnoscere non valet; nam evenire poterit, ut Actor eam causam exprimat, ob quam statim Reus fatetur se debere; contingere etiam potest, eam causam declarari, ob quam Reus etiam nihil debeat: quod secus procedit in actionibus in rem; nam cum Actor se dominum esse dicat, dominiumque; ut causam exprimat, Reus agnoscere valebit, an cedere, vel contendere illi expediat; quia si Actor Dominus est, ut ipse asserit, ex quacumque causa Dominus fuerit, Reus illi rem petitam tenetur restituere. *L. officium, ff. de rei vind.* quare Actor in actione reali causam tantum proximam tenetur exprimere, ut docet Donellus *lib. 23. c. 4.* Not. autem non sufficere, quod Actor solum dicat, Reo nullum jus esse in, vel ad rem, de qua convenitur; nam per hoc non reddit sufficientem causam rei, *sibi debita*.

483. Quæstio altera est, an Actor etiam qualitatem actionis, ex qua procedere vult, exprimere teneatur? cum sæpe contingat, quod

quodd quis in eadem causa possit Adversario intentare diversas actiones, agendo contra illum, vel civiliter tantum, vel etiam criminaliter? &c. hæc quæstio mota fuit apud Alexandrum III. ut refertur in *c. dilecti filii. 6. de Judicijs*: ad eam porro rescripsit Pontifex: *provideatis attentius, ne ita subtiliter, sicut à multis fieri solet, cujusmodi actio intentetur? inquiratis, sed simpliciter, & purè factum ipsum, & rei veritatem, secundum formam Canonum, & Sanctorum Patrum instituta, investigare curetis*; ex qua responsione communiter deducunt Interpretes, partem non cogi nomen actionis exprimere in Libello; factum tamen ita clarè proponendum esse, ut ex eo jus agendi colligatur; adeoque Judicem Ecclesiasticum non debere subtiliter nomen intentatæ actionis requirere, sed simpliciter ac purè ipsum factum, & rei veritatem secundum Canones investigare.

484. Verùm hæc deductio intelligi debet, si ex narratione facti, ac petitione, sufficienter appareat intentio Actoris; si enim hoc deficeret, nec Judex de justitia libelli rectè judicare; nec Adversarius deliberare posset, num liti cedere, num litigare velit? Nam si quis tibi equum v. g. furto sustulit, agere potes, vel ad pœnam inferendam furi, vel ad rei persecutionem. Iam verò cum ad rei persecutionem agere vis, potes, agere, vel rei vindicatione contra quemlibet rei furtivæ possessorem; vel conditione furtivâ, tendente nimirum contra furem, vel ejus hæredem, ut rem, si extet, restituat; vel si non extet, præstet æstimationem; vel conditione incerti, quæ competit non Domino, sed Creditori v. g. habenti aliquod jus in re. Si igitur nec ex constructione libelli, nec etiam ex ipsa conclusione appareat, quo Actor tendat? cum non quælibet actio cuilibet, nec contra quemlibet competat, obscuritate laborabit libellus, incertus erit Judex, an Libello rectè deferat? & Adversarius ex tali causa non clarè propositâ conveniri possit, & respondere debeat? Et ideò Wagnereck in dictum *c. 6.* censet, si Judex dubitaret de dolo circa actiones, vel sine expressione actionis causa cognosci non possit, etiam exprimendum actionis

nomen, vel, ut diximus *n. 475.* à Judice accipiendum foret, quod ei, qui Libellum obtulit, utilius est.

485. Quæstio 3. est, quænam præterea exprimenda sint in Libello conventionis? Resp. ea comprehendi hoc versu: *quis? quid? coram quo? quo jure petatur? & à quo?* Per particulam *quis?* denotatur Actoris nomen, ut constet de intentante actionem, vel alterum vocante in judicium; per *quid?* intelligitur negotium, & narratio facti; per *coram quo?* designatur Judex, coram quo actio instituenda est, ut Reus scire possit, an sit competens; *quo jure?* significatur causa debendi, seu petendi, *à quo?* ut constet de Reo, qui convenitur, & in judicium ad respondendum vocandus est. Not. autem, quando Prælatus Ecclesiæ, hujus causam acturus est, non requiri, ut exprimat suum nomen proprium; sed debere ponere nomen dictæ Ecclesiæ, etiam si posuisset etiam nomen proprium, exprimendo simul, se acturum nomine illius Ecclesiæ. Nam cum possit Prælatus agere, vel suo, vel Ecclesiæ nomine, merito distinctio facienda est.

486. Not. 2. quando dicitur, ab Actore in libello debere exprimi rem, quam petit, sic debere fieri, ut & Judex, & Reus cognoscere possint, quæ illa determinatæ seu specificè res sit, quam petit; & quidem, an totam, vel partem, aut quotam? colligitur hoc ex *c. significantibus. 2. h. t.* cum enim in lite super quadam terra Fratribus T. & R. qui plures terras habebant, oblatuisset libellus, petierunt terram controversam designari! quod, cum Judices denegarent, appellationem ad se factam Pontifex recepit, & si quid postea attentatum sit, in irritum revocari jussit. Nam ex hac decisione deducunt communiter Doctores, libellum generalem, quo nimirum petitur una res incerta, non designata suo loco, vel certis finibus, non valere, nec admitti. Hæc tamen regula limitari debet. 1. ut non procedat, si aliunde constat de re, quæ petitur; ut si quis petat, quod sibi Testamento legatum est; vel quando ipsa res jam nota est; 2. in petitione fructuum, usurarum, damnorum, expensarum, & interesse; sic Barbof. in dict. *c. 2. n. 4. 3. in petitione hereditatis*; 4. quando incertitudo solum

solum est ex parte rei in accessoriis, si modo principale designatum sit, ut, cum petitur *tale feudum*, cum fructibus perceptis; ubi ex parte fructuum est incertitudo; non autem ex parte rei principalis; 5. cum petitur aliquod totum; secus, si tantum pars; quia tunc id exprimendum est, & quidem quantum partis, vel quota, ut colligitur ex L. *si in rem. 6. ff. de rei vindicat.* ibi: *si in rem aliquis agat, debet designare rem: & utrum totam, an partem, & quotam petat?* appellatio enim rei, non genus, sed speciem significat.

487. Et subjungitur: *Octavenua ita definit: quod infecta quidem materia, pondus; signata vero, numerum; facta autem, speciem dici oportet. Sed & mensura dicenda erit, cum res mensuram continebitur. Et, si vestimenta nostra esse, vel dari oportere nobis petamus, utrum numerum eorum dicere debebimus, an & colorem? Et magis est, ut utrumque; nam illud inhumanum est, cogi nos dicere, trita sint, an nova. Quamvis & in vasis occurrat difficultas, utrum lancem duntaxat dici oporteat: an etiam quadrata, vel rotunda? vel pura, an calata sint? qua ipsa in petitionibus quoque adscire, difficile est: nec ita coarctanda res est: licet in petendo homine nomen ejus dici debeat: & utrum puer, an Adolevens sit? utique si plures sint; sed, si Nomen ejus ignorem, demonstratione ejus utendum erit, veluti: qui ex illa hereditate est: qui ex illa natus est. Item fundum petiturus, nomen ejus, & quo loci sit, dicere debebit; & hac, quando libellus continet actionem realem, in judicio ordinario, non universali, vel generali.*

488. Dixi. 1. in judicio ordinario; nam in Summario non obstat Libelli ineptitudo; cum Libellus non sit de substantia processus Summarii; ergo non obstat ejus ineptitudo, si forte offeratur ex superabundanti. Aliud est, quod Testibus non juratis nec in processu Summario credatur, ut tradit Mynsinger: centur. 3. observat. 80; quia probatio petitionis etiam in hoc judicio est de ipsius substantia, ubi res de se non est liquida. Dixi. 2. in judicio non universali, vel generali; hac enim differunt à non tali, seu singulari, & inter se.

Tom. II.

Judicium enim *universale* dicitur, quando petitur universitas bonorum, nempe hereditas; *Generale* est, quando generaliter petitur, ut Tutor v. g. reddat rationem suae administrationis: *Singulare* est, quo petitur res singularis, vel plures singulares determinatae. Nam, an circa libellum in casu judicii universalis, generalis, vel etiam singularis aliquid emendari, mutari, addi, vel amitti possit? constabit à n. 495.

¶ II.

De narratione facti.

489. Agimus hic de Libello *conventionis*; non autem *criminalis actionis*; nam de hoc agimus l. 5. tit. 1. narrationem porro facti, quam continere debet libellus conventionis, debere esse brevem, claram, & ordinatam, ostendimus à n. 472. Quæstio tamen est. 1. an, & quando admittatur Libellus *alternativus in narratione facti*? Resp. quod regulariter non admittatur; quia parit incertitudinem petitionis; adeoque non recipit certam sententiam, quæ tamen, ut recta sit, certa esse debet. Et ideo in L. *Prator, 7. ff. de Injuriis*, Prator edixit: *qui agit injuriarum, certum dicat, quid injuria factum sit?* quia, si famosam actionem intendit, non debet *vagari cum discrimine alienæ estimationis, sed designare, & certum specialiter dicere, quam se injuriam passum contendit*, ubi §. 1. statim subjungitur: *rectius igitur fecerit, si hujusmodi actionem non dederit.* Si autem quæras; qualiter accipiendum sit, quod Prator ait, *quid injurie factum sit*, certum dicat? Resp. ex eadem L. 7. §. 4. *certum eum dicere*, Labeo ait, qui dicat *nomen injurie*, neque sub alternatione, puta *illum, aut illud*, sed *illam injuriam se passum*. Dixi, in *narratione facti*; nam qualiter libellus possit esse *alternativus in conclusione, vel petitione*, dicemus à n. 492.

490. Quæstio altera est, an in narratione facti debeat exprimi *locus, tempus, dies*? Resp. quando civiliter agitur, non rejicit libellum omissio loco, tempore, die, facti, si pars nihil opponat; prout colligitur ex c. *dilectus. 2. de ordin. cognit.*

S

ubi